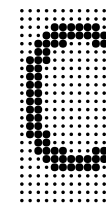

La Cultura digital, una oportunitat per a la política cultural catalana

En contra del que diuen alguns tòpics, el món de la cultura i els llenguatges artístics són particularment proclius a la transformació tecnològica i conceptual que representa el món digital. El Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació s'ha esforçat en els últims anys a incorporar les noves eines digitals als diversos àmbits de la seva actuació, i a afavorir el procés d'una veritable revolució que tot just acaba de començar.

Anna Falguera

Directora General de Cooperació Cultural
de la Generalitat de Catalunya

ultura i tecnologia, dues cares de la mateixa moneda?

En relació amb altres esferes de la societat, massa sovint s'ha vist el món de la cultura com un àmbit amb certa tendència a la tecnofòbia. La imatge d'un arxiu fosc i tenebrós, d'una biblioteca polsosa o d'un museu decadent ha estat a bastament utilitzada en el cinema, en novel·les o sèries de televisió per escenificar-hi obscures trames. Contràriament, les actuals sèries policiaques ens mostren grans laboratoris forenses, ara anomenats CSI, amb abundants recursos tecnològics d'investigació i en possessió d'intricades teories científiques que, certament, no sempre es corresponen amb la realitat, ni de la ciència ni de les pràctiques professionals.

Permetin-me desmentir aquest tòpic. El món de la cultura és un dels àmbits de la societat més permeable a la innovació tecnològica. L'edició, la fotografia o el cinema, potents sectors culturals avui dia, no són sinó el resultat de l'aplicació de la tecnologia a l'expressió artística així com les piràmides, en el seu moment, van ser el resultat dels avenços tècnics i arquitectònics de l'època.

Tradicionalment, però, hem constatat una actitud cap a la tècnica que Pau Alsina (2010) descriu com a tecnodeterminista en el sentit que cultura i tecnologia es conceben com a àmbits separats i en què la tècnica, des de «fora» acaba per afectar l'àmbit de la cultura. Em permeto de discrepar-ne; no és així: la nostra cultura és tècnica i el nostre món és digital.

La recent restauració i investigació arqueològica de la tomba de Pere el Gran i Blanca d'Anjou que ha realitzat el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació n'és un bon exemple. En aquest ambiciós projecte historiogràfic hi ha intervingut un equip pluridisciplinari, amb especialistes tant de l'àmbit de la història i la restauració, com d'altres disciplines com ara la fotogrametria, la biologia, la química, l'antropologia física, la paleopatologia o la medicina forense. Sense l'ús de les darreres tècniques conegudes en aquests camps, aquest projecte no hauria estat possible.

Contínuament el món de la cultura utilitza la tècnica per descobrir nous espais de creació o per reinterpretar o redescobrir allò que ja coneixia.

Podem afirmar, amb certa seguretat, que una millora tècnica determina en poc temps tot un seguit de canvis en el sistema cultural d'una societat. És obvi i se n'ha escrit a bastament que la invenció de la impremta és un dels factors que més han transformat la cultura universal. La cultura de la impremta

va significar un trencament respecte a una tradició secular de cultura oral. Vivim de ple en la cultura audiovisual, un paradigma amb els mateixos components de canvi que el que va significar la irrupció de la impremta. La cultura digital suposa una discontinuïtat del mateix estatus que les anteriors i, per analogia, la socialització de les noves tecnologies s'erigeix com a *cultura pròpia*, i supera la concepció d'eina al servei de la cultura. La impremta, per a continuar amb l'exemple, no només va canviar la manera de fer les coses, sinó que va permetre influir i canviar el pensament mitjançant la difusió de les idees i del coneixement.

Som plenament conscients que vivim en una societat en contínua transformació. Aquesta transformació és bàsicament promoguda pels avenços científics i, especialment, les seves aplicacions tècniques. Aquestes millores en l'accés al coneixement, i en la comunicació, han canviat consciències, percepcions i han configurat una altra cultura, cultura que no deixa de ser el reflex del sentiment i el pensament de les persones que, col·lectivament, es veuen transformades pels efectes dels avenços tecnològics.

La capacitat de la cultura en l'entorn digital és de tal magnitud que dinamita fronteres territorials i polítiques, i es multiplica de manera exponencial per a arribar a les persones tot obrint un il·limitat espai per a la creació, la indústria, la conservació, la difusió, els equipaments i sobretot per a la llengua.

La digitalització ha impactat de ple en les pràctiques i les indústries culturals. En l'àmbit de la creació i la indústria, pensem en un llibre editat en un bloc, en una composició musical o en la fotografia digital. En l'era analògica aquests productes culturals eren objectes tancats, produïts en un moment determinat, que romanien fixats en el temps i a l'abast d'una minoria privilegiada. Actualment un llibre editat en un bloc és viu fins que l'autor se'n cansa, una composició pot ser arranjada, revisada i reinterpretada de forma immediata, i una fotografia pot ser transformada i combinada fins a l'infinit. Així doncs, la revolució tecnològica ens situa en una societat amb plena capacitat autònoma de creació cultural i en un estat de plena democràcia cultural si som capaços de trencar la fractura digital.

En aquest context, la creació es trasllada a la xarxa en forma d'innovació i és digerida, fagocitada, amb una increïble facilitat i rapidesa —sobretot en les franges infantils i juvenils de la població—, i constitueix el que hauríem d'anomenar nova cultura popular. El disseny, la fotografia, l'arquitectura, la

El món de la cultura és un dels àmbits de la societat més permeable a la innovació tecnològica. L'edició, la fotografia o el cinema, potents sectors culturals avui dia, no són sinó el resultat de l'aplicació de la tecnologia a l'expressió artística.

música, l'escriptura... tots aquests àmbits estan comptant amb la digitalització com a mitjà de creació. És evident que el suport determina la creació, i en aquest sentit podem apuntar que l'afirmació «el mitjà és el missatge» és en l'actualitat més vigent que mai (McLuhan, 1964).

Bases per a noves polítiques en la cultura digital

Els avenços tècnics desenvolupats en l'entorn de les telecomunicacions i la informàtica caracteritzen el planeta global. A finals dels anys vuitanta i començament dels noranta es comença a desenvolupar el que ara coneixem com a entorn web i es definí el que anomenem Internet, la xarxa internacional d'ordinadors interconnectats. Som encara dins una fase de desenvolupament i probablement ens falta perspectiva per a analitzar i comprendre com està canviant la nostra societat i, consegüentment, com està transformant el món de la cultura. Els avenços realitzats fins ara, però, ens permeten intuir la ruta a seguir i, el que és encara més important des de la gestió pública de les polítiques culturals, què cal fer.

Una primera aproximació ens permet afirmar que l'entorn d'Internet està configurant una nova manera de fer cultura que difumina les històriques fronteres entre la creació i la difusió. Apareixen diàriament a la xarxa noves webs, enllaços, programes i potents cercadors que ens acosten a una ment col·lectiva difícilment imaginable fa poc temps.

Quina millor oportunitat podríem somniar per a una cultura, la catalana, petita en extensió territorial, sense estructura d'estat propi per a impulsar-la, però immensa en el seu patrimoni i potencial industrial, creatiu i artístic?

No és, doncs, estrany que el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació hagi apostat per l'ús intensiu de l'entorn digital. Només com a primer exemple podem esmentar la creació del que aspira a ser el gran portal de la cultura catalana, Culturcat, que parteix d'una ambiciosa voluntat, «trobar tot el que cal saber sobre la cultura catalana».

En un moment d'incertesa econòmica com l'actual, hom podria dubtar de la conveniència d'invertir fons públics o privats en cultura, i concretament en cultura digital si, efectivament, existeixen altres sectors urgentment necessitats de recursos. Una possible resposta la podem trobar en l'origen d'Europeana, la desitjada biblioteca digital de la Unió Europea. La seva gènesi és, al nostre entendre, un exemple que justifica actualment les iniciatives digitals del món de la cultura. Entre el Projecte

La creació es trasllada a la xarxa en forma d'innovació i és digerida, fagocitada, amb una increïble facilitat i rapidesa —sobretot en les franges infantils i juvenils de la població—, i constitueix el que hauríem d'anomenar nova cultura popular.

Gutenberg —que alguns consideren la primera biblioteca electrònica (Alvárez i Vives, 2009)— i l'actual Europeana hi ha un projecte que ha actuat com a catalitzador i esperó de les polítiques digitals europees en matèria de cultura, Google Books. El projecte original de Google, Google Print Library, s'anunciava l'octubre de 2004. Actualment és el programa de digitalització d'iniciativa privada més important del món.

Jean-Nöel Jeanneney (2005), director aleshores de la Bibliothèque Nationale de France, expressava la inquietud per aquest projecte pel problema que, segons la seva opinió, podia suposar per al multiculturalisme la presència exclusiva a la xarxa de documents de biblioteques anglosaxones. Així, en un article a *Le Monde* que ha esdevingut clàssic argumentava:

Notre dépense annuelle ne s'élève qu'à un millième de celle annoncée par Google. Le combat est par trop inégal. Une autre politique s'impose. Et elle ne peut se déployer qu'à l'échelle de l'Europe. Une Europe décidée à n'être pas seulement un marché, mais un centre de culture rayonnante et d'influence politique sans pareille autour de la planète.

[...]

Partout on évoque, ces temps-ci, l'urgence d'une politique de recherche et d'une politique industrielle de long terme qui assurent, face aux diverses concurrences planétaires dont le dynamisme s'affirme si fort, un avenir à l'originalité de l'Europe: eh bien! C'est exactement de cela qu'il s'agit, c'est ce défi qu'il nous revient d'affronter. Nous le pouvons, donc nous le devons.

És així que el 20 de novembre de 2008 la biblioteca digital europea entrava en funcionament, projecte en què, com no podia ser d'altra manera, la cultura i la llengua catalanes són presents mitjançant la contribució de la Biblioteca de Catalunya.

Encara no podem dir que existeixi una política digital comuna a la UE. Existeixen polítiques més o menys consolidades en el món de la restauració, del desenvolupament de les col·leccions museístiques o bibliotecàries, però el decàleg de les polítiques digitals dins del món cultural està per fer. De moment estem d'acord en la necessitat.

Tant és així que recentment la Comissió de la UE ha iniciat una consulta pública sobre digitalització i presència de la cultura a Internet¹ per tal de recollir les opinions de la ciutadania i les institucions.

Que la digitalització influeix transversalment en les polítiques públiques a Catalunya és un fet clarament contrastable. Només cal fer una llista dels projectes de governança electrònica, administració oberta per Internet, la recepta electrònica i la història clínica digital, projectes en els quals els diferents departaments de la Generalitat estan treballant, en alguns casos, de forma especialment intensiva com és la introducció de llibres de text digitals a les escoles o la interconnexió de bases de dades d'expedients judicials.

El camp de la cultura no és cap excepció. De fet ja la Comissió Europea (2006) va fer pública la seva *Recomanació sobre la digitalització i l'accessibilitat en línia del material cultural i la conservació digital*,² on demanava als estats que fixessin objectius quantitatius per digitalitzar i difondre posteriorment per Internet materials culturals de cara a la creació de la biblioteca digital europea. Entre d'altres, la Comissió insta els estats que:

- Reuneixin informació sobre la digitalització en curs i prevista de llibres, revistes, diaris, fotografies, objectes de museu, documents d'arxiu i material audiovisual i descriguin la situació general d'aquesta digitalització per a evitar la duplicació d'esforços i promoure la col·laboració i les sinergies a escala europea;
- Preparin objectius quantitatius per a la digitalització de material analògic en arxius, biblioteques i museus, indicant l'augment previst del material digitalitzat que podria formar part de la biblioteca digital europea i els pressupostos assignats per les autoritats públiques;
- Fomentin les associacions entre les institucions culturals i el sector privat per a crear noves formes de finançar la digitalització del material cultural;
- Promoguin una biblioteca digital europea, en forma de

¹ http://ec.europa.eu/spain/barcelona/noticies/100901_ca.htm

² <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006H0585:ES:HTML>

punt d'accés comú multilingüe al material cultural digital distribuït a Europa —és a dir, conservat en diferents llocs per diferents organitzacions—;

- Estableixin estratègies nacionals per a la conservació a llarg termini del material digital i l'accés a aquest, que respectin plenament la legislació de drets d'autor.

El document es fa igualment ressò d'una de les qüestions que més cal tenir en compte en els projectes de digitalització, la gestió dels drets d'autor.

En una línia similar, el seminari *Actors i polítiques de digitalització del patrimoni cultural en català*, celebrat a Barcelona el 2006 i organitzat per l'Institut d'Estudis Catalans, feia una sèrie de consideracions (Térmens, 2006) que, si bé es circumscrivien específicament en la gestió de la digitalització del patrimoni, resulten del tot pertinents per a ser incloses en les polítiques més globals, de cultura digital. En ressaltem les consideracions següents:

- Cal prioritzar projectes i identificar què cal fer. No es pot digitalitzar tot.
- Els projectes nous se solen centrar en l'objectiu de facilitar l'accés (la consulta) als continguts, però al cap de poc temps comencen a aparèixer problemes de migracions de formats o de sistemes informàtics. Aquesta evolució portarà, a mitjà termini, a enfrontar-se amb l'objectiu i els problemes de preservació digital (arxiu permanent).
- Cal que entre les diverses institucions hi hagi un traspàs dels coneixements tècnics i de gestió que es vagin adquirint, a fi d'evitar la repetició d'esforços i d'errors.
- Des del punt de vista del ciutadà o de l'usuari potencial, hi ha una multiplicitat de serveis (visualitzats en forma de webs diferents) que en fa difícil la comprensió i l'ús. Cal anar cap a la federació de serveis o la creació de portals d'accés únic.
- Cal un lideratge de la Generalitat de Catalunya a favor de la digitalització de continguts. Cal que doni més suport a les iniciatives ja existents.
- Cal coordinació entre les diverses institucions que digitalitzen. L'Administració la podria facilitar, però no a partir d'una centralització.
- Falta orientació tècnica per a endegar nous projectes. El *know-how* és difícil d'adquirir i no sempre es transmet. Calen criteris tècnics compartits.

Encara no podem dir que existeixi una política digital comuna a la UE. Existeixen polítiques més o menys consolidades en el món de la restauració, del desenvolupament de les col·leccions museístiques o bibliotecàries, però el decàleg de les polítiques digitals dins del món cultural està per fer.

En el cas concret de Catalunya existeixen també altres documents d'interès que serveixen com a base per a desplegar polítiques digitals. Així, un estudi encarregat l'any 2008 per la Secretaria de Telecomunicacions i Societat de la Informació, a proposta del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, per conèixer l'estat de la digitalització de la cultura a Catalunya feia un inventari de les principals iniciatives digitals i apuntava un seguit de recomanacions a partir dels eixos següents:

- Definició d'una comissió de planificació i seguiment dels projectes.
- Afavoriment de la creació de recursos digitals i el seu accés en línia.
- Integració a projectes estatals i internacionals.
- Definició d'una política de creació de dipòsits digitals i de difusió.
- Ajuts i patrocinis.
- Formació, directrius i indicacions.
- Política industrial.

Actuacions del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació en l'entorn digital

Els darrers anys, el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació ha incorporat en els seus projectes accions concretes en matèria de digitalització (Bustamante et al., 2010). Val a dir que, al nostre entendre, ens trobem encara en un moment molt primerenc que només ens permet intuir quin és el camí a seguir.

Si revisem les diferents recomanacions en matèria digital aportades fins ara observarem que fan referència a un primer estadi de la cultura digital: la digitalització de documents. Es tracta, certament, de reproduir en l'entorn d'Internet l'accés a documents que s'han creat a partir de suport analògic. És el cas de projectes com «Arxius en línia, Museus en línia» o la participació de la Biblioteca de Catalunya en el projecte de Google Books. No oblidem en aquest apartat d'incloure també la posada a disposició de documents nascuts ja en format digital; pot ser el cas de la col·lecció de gigafotos creades per al projecte Patrimoni.cat. En altres paraules, qualsevol assaig de cultura digital ha de passar necessàriament per disposar de grans quantitats d'objectes digitals fàcilment consultables des de la xarxa.

Ràpidament s'ha pogut constatar l'interès de les diferents institucions per digitalitzar i difondre els seus continguts a partir de plataformes pròpies. És lògic que cada institució faci de les polítiques digitals una de les seves estratègies de difusió.

Calaix és una plataforma per a recollir, conservar i difondre continguts digitals d'interès cultural que reuneix tots els protocols d'interoperabilitat i descripció (metadades) necessaris per a optimitzar-ne la visibilitat a Internet.

Ràpidament s'ha pogut constatar l'interès de les diferents institucions per digitalitzar i difondre els seus continguts a partir de plataformes pròpies. És lògic que cada institució faci de les polítiques digitals una de les seves estratègies de difusió. La riquesa de fons culturals, doncs, de les institucions culturals catalanes i la possibilitat de posar-les a disposició del públic mitjançant Internet han fet proliferar l'existència de col·leccions digitals en diverses plataformes. La possibilitat de disposar d'un punt d'accés que permeti localitzar diferents col·leccions digitals es pot aconseguir mitjançant la centralització de les col·leccions en un únic dipòsit digital o desenvolupant eines (cercadors) que comuniquin aquestes col·leccions.

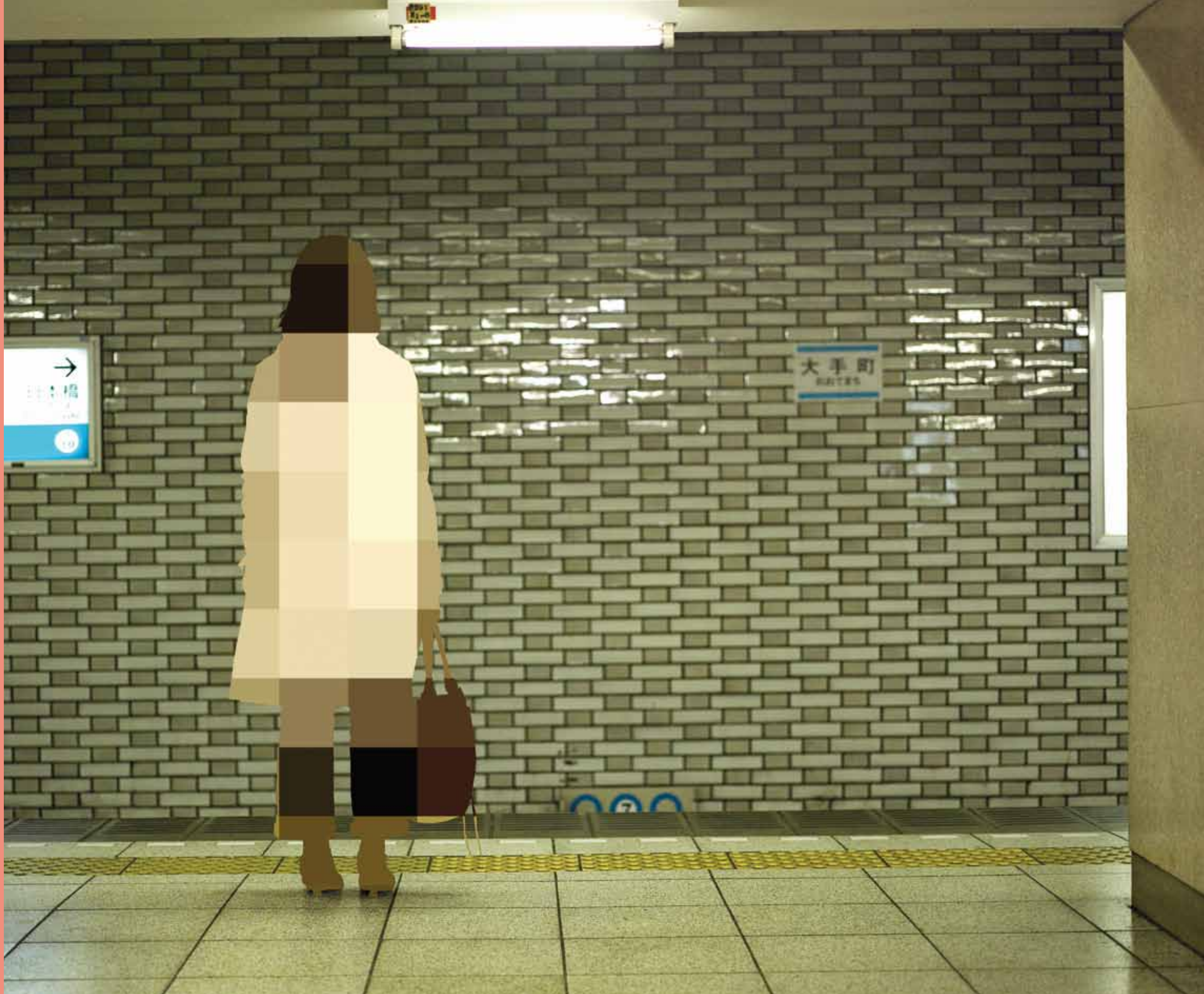
D'aquesta forma, el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació ha desenvolupat un cercador de col·leccions digitals catalanes, Eureka, que permet localitzar fons en format digital amb independència de la seva localització física. És, de fet, la idea que va fer néixer Europeana. Una biblioteca europea, sí, però descentralitzada.

També en aquest sentit i per donar cabuda a objectes digitals produïts pel Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació o amb el seu suport, es crea Calaix, un dipòsit digital que conté col·leccions pròpies del Departament, obert a d'altres departaments, i d'aquelles institucions amb fons digitals d'interès cultural. Calaix és una plataforma per a recollir, conservar i difondre continguts digitals d'interès cultural que reuneix tots els protocols d'interoperabilitat i descripció (metadades) necessaris per a optimitzar-ne la visibilitat a Internet.

Entenem, però, que aquesta és només una primera fase. Les diferents col·leccions d'objectes digitals disponibles actualment en les diverses plataformes poden ser combinades entre elles, enriquides i presentades al públic no tant com a col·leccions aïllades sinó com un conjunt interrelacionat d'informacions. D'un monument, per exemple, ja no es tracta només de mostrar-ne les col·leccions de fotografies o articles, sinó de combinar els diferents objectes per a donar-ne una informació contextualitzada. És a dir, construir coneixement mitjançant la suma d'informacions digitals disponibles.

En aquest camí es podrien incloure projectes com Patrimoni.cat o Culturcat: portals sobre aspectes determinats de la cultura catalana que, a partir de la informació ja disponible al Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (cas de Patrimoni.cat) o mitjançant la creació de continguts específics per al

L'Anella Cultural interconnecta equipaments culturals en banda ampla, cosa que permet coproduir projectes culturals de forma interactiva i simultània.

Ningú no hauria pogut especular, fa només trenta anys, que podria disposar a qualsevol hora, a baix cost i simultàniament de manuscrits, fotografies i bibliografia allotjats en institucions separades físicament per milers de quilòmetres.

portal (Culturcat), pretenen mostrar la informació cultural en un entorn enriquit.

En aquesta mateixa línia trobem el projecte Patmapa, un cercador integral del patrimoni cultural català que ofereix una cerca conjunta a diferents bases de dades i presenta els resultats sobre el mapa amb la informació de cada element i les recomanacions a d'altres que hi tenen relació geogràfica o temàtica.

Com hem assenyalat, desconexem les transformacions que la cultura digital ens depara. Podem intuir el seu abast a partir de les actuacions en matèria de conservació i difusió exposades: ningú no hauria pogut especular, fa només trenta anys, que podria disposar a qualsevol hora, a baix cost i simultàniament de manuscrits, fotografies i bibliografia allotjats en institucions separades físicament per milers de quilòmetres.

Existeix, igualment, una tercera línia de treball que ens endinsa en el món de la creació cultural a la xarxa. És el cas de l'Anella Cultural, un projecte que no només tracta de posar a disposició de l'usuari col·leccions d'interès, sinó que «programa» cultura, la transmet i permet, ara sí, la creació de cultura (digital).

La creació i accés als productes culturals està influïnt clarament en els hàbits de consum. Actualment, Internet és ja un espai de creació, difusió i participació en actes culturals. La planificació, doncs, de qualsevol política cultural ha d'incorporar aquests nous mitjans, que posen en qüestió els canals tradicionals.

En l'àmbit de la difusió i els equipaments, en la present legislatura cal destacar l'elaboració del Pla d'Equipaments Culturals de Catalunya, PECCAT, un projecte que ha permès materialitzar un repte col·lectiu reclamat des de fa temps pels agents culturals que dona resposta al principal eix vertebrador de la política cultural, fer possible l'accés dels ciutadans a la cultura amb independència de la seva ubicació territorial i de la mida dels seus municipis.

Creiem que unes polítiques culturals que encara entenguin la cultura digital com a quelcom diferent de la cultura «tradicional» estaran abocades al fracàs en pocs anys. La propera generació de públic serà l'anomenada generació Google, un públic potencial enorme per al qual res no existeix si no és a la xarxa.

La planificació que ha orientat la concreció del PECCat ha integrat plenament el paradigma digital, tant en la diagnosi, com en la definició i orientació dels equipaments culturals del futur. S'ha constatat, en aquest sentit, que és indispensable actualitzar la conceptualització, les prescripcions físiques i la dotació d'espais en tota la tipologia d'equipaments culturals existents, ja es tracti d'espais escenicomusicals, d'espais d'art, de museus o biblioteques.

L'anàlisi ha mostrat que el paradigma tecnològic és encara poc present en les formes de creació, producció i difusió culturals de molts equipaments i que cal, per tant, una mínima digitalització i dotació de recursos indispensable en els espais i molt concretament en els centres d'art, ja que en llurs activitats i creacions la condició *on line* i *on site* és ja substancial dels projectes.

La cultura, ara també digital, afecta necessàriament el perfil dels recursos humans d'aquests equipaments. A partir de determinats nivells de dotació serà indispensable, per exemple, incorporar coneixements tècnics multimèdia en els equips de treball.

L'evolució de la ciència supera i invalida discursos anteriors, però la cultura, en canvi, encavalla. Les noves tecnologies no substitueixen, per exemple, la pintura o la música. Es tracta d'assumir una nova capa, un llenguatge, que no invalida els anteriors, però que comporta formes radicalment diferents d'organització del treball i s'acosta, en aquest sentit, a la ciència, ja que el paradigma digital condueix al treball en equip i a la creació i producció culturals fets per equips diversos i multidisciplinaris.

En aquest àmbit, un projecte singular impulsat pel Departament en aquest mandat ha estat l'Anella Cultural. La seva mateixa concepció, i el primer impuls, és fruit d'agents culturals ben diversos, com el Consorci de Municipis Transversal, el Cen-

tre de Cultura Contemporània de Barcelona, la Fundació I2CAT i el Govern de Catalunya. Homologable a l'Anella Científica o a l'Anella Industrial, l'Anella Cultural interconnecta equipaments culturals en banda ampla, cosa que permet coproduir projectes culturals de forma interactiva i simultània.

Aquesta experiència ha estat un laboratori d'aprenentatge: ha permès fer arribar les òperes del Liceu a museus i teatres que difícilment disposaran de recursos materials i econòmics per produir òpera en viu. Els seus públics s'han sentit assistents del Liceu. És un bon exemple d'equilibri territorial i que ens acosta a nous públics. El treball comunitari de l'Anella ha obligat equips de diferents municipis a prendre decisions en comú, a construir en col·lectivitat, i ha permès la transferència de coneixements i habilitats.

Finalment, dues actuacions recents permeten preveure l'extensió de l'Anella: d'una banda, la signatura d'un conveni de col·laboració entre la Secretaria de Telecomunicacions i Societat de la Informació i el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació que incrementarà l'eficiència en l'extensió de les noves tecnologies en les infraestructures culturals, i que dóna resposta organitzativa a un repte.³ De l'altra, una pionera convocatòria de subvencions, destinada a equipaments culturals, per a l'adquisició d'equips audiovisuals, que facilitarà la interconnexió d'espais i la programació de cinema digital.

Conclusió

En una entrevista (García Canclini, 2007), l'artista Bill Viola feia la reflexió següent: «Internet ha derribado todos los muros, ya no vivimos en un zoo lleno de jaulas, sino en un safari donde los animales andan sueltos y se relacionan también con su entorno.»

La metàfora d'aquest artista de la imatge ens serveix perfectament per a constatar el possible esgotament de les polítiques culturals que consideren la cultura digital com a quelcom diferent de la cultura tradicional. Les gàbies de Viola són els nostres equipaments culturals (museus, arxius, biblioteques, etc.); els animals, els productes culturals. Si fins ara aquests equipaments podien «retenir» l'obra dins dels seus murs, el que segurament se'ns demana ara és que alliberem l'obra a la xarxa, que el públic s'hi apropi, també, digitalment, que l'obra es relacioni amb altres obres; és a dir, la xarxa ens permet ara crear un ecosistema cultural on les diferents obres es relacionin entre elles i amb el públic.

³ Anna VILLARROYA, 2010, *Política cultural a Catalunya*, Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, p. 40.

Arxius, biblioteques, museus, teatres, auditoris... si fins ara tenien les seves pròpies gàbies i animals, es veuen ara abocats a alliberar-los en el ciberespai. Aquests equipaments ja no tenen el monopoli de l'accés a l'obra. La xarxa facilita també que nous públics, alguns impensables fa uns anys, els visitin. No existeixen, però, dos públics (l'analògic i el digital); hi ha, en tot cas, molts públics amb necessitats i interessos diferents. Ara ens és possible conèixer-los i crear-los productes a mida. Segurament és aquesta suma de micropúblics la que ens garantirà l'èxit en la difusió cultural.

Creiem que unes polítiques culturals que encara entenguin la cultura digital com a quelcom diferent de la cultura «tradicional» estaran abocades al fracàs en pocs anys. La propera generació de públic serà l'anomenada generació Google, un públic potencial enorme per al qual res no existeix si no és a la xarxa. Aquests nous públics requeriran experts que posin criteri i siguin prescriptors del producte cultural contrastat; ens arrisquem, si no, que els estímuls de qualitat restin diluïts ja perduts en un marasme d'oferta poc contrastada.

Paul Virilio diu que tota nova tècnica crea la seva pròpia catàstrofe (García Canclini, 2007). La catàstrofe, al nostre parer, seria que la digitalització de continguts ens alliberés de la necessitat de disposar d'espais reals per als museus, biblioteques, arxius..., però cal entendre que tant visitant és qui entra a la seu d'un equipament com qui ho fa a distància mitjançant la xarxa. Certament, es plantegen nous reptes per als centres culturals ja que aquests hauran d'oferir alguna cosa més que l'accés en viu a l'obra. Retornant a l'exemple de Viola, els nostres equipaments culturals són molt més que zoos amb gàbies que difonen les seves col·leccions. Aquests hauran de continuar sent espais de prescripció, d'investigació, de coneixement i de trobada (presencial o virtual) entre l'autor, la seva obra i el públic. *

Bibliografia

- ALSINA, Pau (2010). «Cultura en red, cultura de red: una aproximación a las políticas culturales en el arte y la cultura digital». Dins de San Cornelio, Gemma. *Exploraciones creativas: prácticas artísticas y culturales de los nuevos medios* Barcelona: UOC Press. (Comunicación; 16)
- ALVÁREZ, J.; VIVES, J. (2009). «Las políticas internacionales de digitalización y su desarrollo en España». En: Vives, J. (coord.). *Digitalización del patrimonio: Archivos, bibliotecas y museos en la red*. Barcelona: Edicions de la Universitat Oberta de Catalunya.
- BUSTAMANTE I GIRALT, Germà; Cobo Barri, Enric; Gabaldà Azofra, Jordi; Portús i Vinyeta, M. Dolores; Vives i Gràcia, Josep (2010). «Polítiques del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya per digitalitzar la cultura». *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 24 (juny 2010). <http://www.ub.edu/bid/24/bustamante1.htm> [Consulta 10/09/2010]
- GARCÍA CANCLINI, Néstor. *Lectores, espectadores e internautas*. Barcelona : Gedisa, 2007
- Colera, Virginia. [Entrevista a Bill Viola]: «No hay arte de antes y arte de ahora, somos todos contemporáneos». *El País* 6/12/2006 http://www.elpais.com/articulo/cultura/hay/arte/arte/ahora/somos/todos/contemporaneos/elpepicul/20061206elpepicul_5/Tes. [Consulta 10/09/2010]
- Comissió Europea (2006). Recomendación de la Comisión, de 24 de agosto de 2006, sobre la digitalización y la accesibilidad en línea del material cultural y la conservación digital. *Diario Oficial* n° L 236 de 31/08/2006, p. 0028-0030. <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006H0585:ES:HTML>>. [Consulta 10/09/2010]
- Generalitat de Catalunya. Secretaria de Telecomunicacions i Societat de la Informació (2009). *[Documents sobre l'estat de la digitalització de la cultura a Catalunya]*. <<http://www20.gencat.cat/portal/site/Biblioteques/menuitem.690b4e2d7721b5b009671410b0c0e1a0/?vgnnextoid=ded81e1f0f090110VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=ded81e1f0f090110VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=detal&contentid=f1170ee4cce00210VgnVCM100008d0c1e0aRCRD>>. [Consulta 10/09/2010]
- JEANNENEY, Jean-Nôel (2005). «Quand Google défie l'Europe : plaidoyer pour un sursaut». *Le Monde*, 25/01/2005. <http://poezibao.typepad.com/poezibao/2005/01/quand_google_df.html>. [Consulta 10/09/2010]
- MCLUHAN, M. (1964). *Understanding Media*. Nueva York: McGraw Hill.
- TÉRMENS, Miquel (2006). Resum de les intervencions. «Actors i polítiques de digitalització del patrimoni cultural en

català». Seminari organitzat per l'Institut d'Estudis Catalans, 2006. <http://www2.iec.cat/SemDigitalizacio/Resum_de_les_intervencions_corr.pdf> [Consulta 10/09/2010]